

CAT

Ecologies de la pausa

Nina Medioni i Juan A. Zapata

En col·laboració amb Fundació Casa Planas, 3C Calce, Centre d'art et de photographie de Lectoure i Euroregió Pirineus Mediterrània

ECOLOGIES DE LA PAUSA

Ecologies de la pausa és un programa nascut de la col·laboració entre centres d'art ubicats a la zona euroregional que comparteixen l'objectiu d'impulsar residències de recerca artística i creació contemporània al voltant del concepte de la imatge i les seves noves narratives.

La Fundació Casa Planas, el Centre d'Art et la Photographie de Lectoure, el 3C Calce Culture Contemporaine i el festival Panoràmic es dediquen a promoure la imatge contemporània, contribuint a l'imaginari i la construcció col·lectiva de la identitat cultural en el territori europeu, amb el suport de l'Euroregió Pirineus Mediterrània i de les administracions locals.

Amb aquesta iniciativa s'han convidat dos artistes seleccionats dins d'aquest territori a reflexionar sobre la pausa en la situació mundial actual, la seva relació amb el model turístic i la seva incidència sobre els territoris i les seves comunitats socioculturals.

Des del 2022, Casa Planas i el festival Panoràmic comparteixen un programa estable que fomenta la recerca artística de manera transnacional i que contribueix a la circulació de creadors d'Occitània, les Balears i Catalunya per aprofundir en els estudis crítics de la imatge.

Els projectes presentats en aquesta exposició són dues mirades sobre la cara oculta que sosté l'economia turística des dels gestos més quotidians fins als paral·lelismes del fenomen global del turisme entre el Carib i la costa mediterrània.

Alelí Mirelman

Ecologies de la pausa: «Off season», Nina Medioni

La sèrie fotogràfica «Off season» centra l'atenció en la pausa i el buit dels destins de vacances en temporada baixa. Aquests entorns, que semblen immutables, es mantenen gràcies als gestos quotidians de les persones que van a netejar-los i conservar-los. Les imatges dels treballadors es barregen amb retrats d'alguns turistes, trobats per aquí i per allà abans del començament de l'estiu, que es mouen pels exteriors, encara deserts i estranys.

Nina Medioni s'obre al documental amb aquest projecte, ahora prolongat, a la vagabunderia, agafant desviaments

personals. Aquí, la fotografia és un mitjà per trobar l'altre, així com per trobar un espai propi als llocs que s'ocupen, de vegades relacionats amb la història personal i de vegades desconeguts.

Medioni va néixer a París el 1991 i viu i treballa a Marsella. Després de graduar-se a l'Escola Nacional de Fotografia d'Arles el 2019, va dedicar-se a la producció de diversos projectes documentals a llarg termini. El seu treball ha estat exposat, entre altres llocs, a les Trobades de Fotografia d'Arles, al Centre Fotogràfic de Marsella, a Le Bal i al festival PhotoSaintGermain de París. Va publicar el seu primer llibre, *Un été au Prépaou*, amb September Books el setembre de 2024. Després de la seva primera pel·lícula, *Le Chalet*, el 2023, recentment adquirida pel CNAP, continua amb un nou projecte, *Le Hameau*. Aquest treball fotogràfic i videogràfic en curs, centrat en un antic camp de treball, va obtenir la menció Coup de Coeur del premi Le Bal/ADAGP 2025.

Ecologies de la pausa: «Entre illes / paisatges d'explotació», Juan A. Zapata

«Entre illes / paisatges d'explotació» és una investigació artística que traça connexions entre el Carib i les illes Balears. La lògica extractivista del turisme va transformar els dos arxipèlags, on l'arquitectura hotelera, la fotografia i milers de postals van fabricar un relat i un paisatge ficticis, escenari per al desig, en què l'habitabilitat cedeix davant de la rendibilitat. L'arxiu, les veus i la repetició revelen com el «muntatge de la illusió» en el turisme no és només una qüestió estètica; és una operació política, econòmica i cultural que encara determina com habitem i representem aquests llocs.

Juan A. Zapata (República Dominicana, 1974) és arquitecte, cineasta documental i fotògraf. La seva obra explora la relació entre paisatge, transformació urbana i natural i les dinàmiques sociopolítiques i culturals que els travessen. El seu documental *Mal de caña* (2021), sobre explotació i migració en comunitats de canya de sucre i hoteleres de la República Dominicana, va obtenir el Prix de Média al Festival Nouveaux Regards (Guadalupe). A *El oro de Baitoa* (2024), presentat a la Casa de América (Madrid) i al Museu Bellapart (Santo Domingo), aborda la memòria i el folklore rurals. Cofundador del col·lectiu Supersudaca, va rebre el premi a la millor participació a la Biennial d'Arquitectura de Rotterdam (2003). Ha exhibit internacionalment i ha estat reconegut amb beques com la de la Graham Foundation.

(NOTES) SOBRE ESTEREOTIPS I (INSTRUCCIONS SOBRE) COM VÈNCER-LOS DECONSTRUINT LA IMATGE DEL SOMNI ARTÍSTIC

Reflexions d'una residència de quatre dies a l'arxiu de Casa Planas

Casa Planas és un d'aquests llocs estranys que et poden sorprendre inesperadament. Un lloc d'història, identitat i creació que, regat amb amor, atenció i una bona dosi de serendípia, manté l'aura d'un arxiu de passions viscudes, un espai de desitjos que un dia es van complir.

Com molts llocs plens de capes històriques, però també de gust personal, té una forta identitat que va ser marcada pel talent i el sentit empresarial del seu fundador, el Sr. Josep Planas, i després heretada per la seva neboda, Marina Planas, que ara gestiona l'arxiu amb un sentit de propòsit i una mirada original, juntament amb un petit equip d'entusiastes competents.

Potser el secret de la màgia del lloc és que no és un arxiu convencional, sinó que conserva la seva forma original d'agència fotogràfica que produïa imatges per al consum massiu en forma de postals i fullets, promovent la novetat de les vacances d'estiu a l'illa de Mallorca i la seva evolució cap a un destí d'oci massificat per a tots els gustos. Aquest conjunt original i no formatat de l'arxiu permet una experiència guiada de manera laxa per categories, però no per paraules clau ni *hashtags*, sinó (des)ordenadament organitzada en arxivadors metàl·lics o capses de cartró i distretament acompanyada pels nombrosos objectes que el Sr. Planas colleccionava, relacionats amb la fotografia o amb el turisme: les seves passions.

Endinsar-se a l'arxiu és una immersió en la construcció d'un procés que, principalment impulsat per la família, però amb ambició empresarial, revela molt més del que un es podria esperar: en un espai petit i en poc temps se't dona una lliçó sobre com crear el Somni.

La meua generació recordarà haver enviat postals des de llocs de vacances, fossin propers o exòtics: en lloc d'un moment Kodak o una publicació a Instagram, triar la postal adequada per enviar a la mare, a l'àvia, al nostre millor amic o al veí era significatiu. Més o menys l'equivalent a esperar la llum adequada per disparar la càmera o trobar l'angle perfecte (entre dotzenes) abans de seleccionar el moment ideal i enviar-lo al ciberespai. La postal adequada era un reflex del que representàvem en aquell instant: una persona al lloc exacte, en el moment exacte, gaudint d'allò exacte.

Et vas aturar mai a pensar en els creadors d'aquelles postals? Hi ha una estratègia màgica en l'elecció del lloc, la llum i les persones retratades, i, com en qualsevol altra producció fotogràfica comercial, té un sentit i un propòsit: la postal venia el Somni. Contextualitzant-la a mitjans dels anys cinquanta, quan va començar la producció a Casa Pla-

nas, en realitat s'estava creant aquest Somni (les vacances perfectes) per primera vegada, en una Espanya (i Europa) de postguerra, finalment preparada per gaudir i divertir-se.

Si observem el procés de creació d'aquestes postals amb els nostres ulls post-Y2K (i, suposadament, amb una mirada adaptada a un flux d'imatges més ampli i construït amb cura), podem començar a notar com es va elaborar l'estereotip del Somni: *collage* o fotomuntatge per afegir-hi elements d'interès, retocs intencionals per realçar-ne els colors, retalls deliberats per excloure'n qualsevol aspecte mancat de bellesa i una representació distorsionada de l'autenticitat i de les experiències locals. Res de nou per a nosaltres, acostumats a les imatges publicitàries i promocionals que ens envolten, però sens dubte una novetat en aquell moment.

Instruccions sobre com vèncer-los (un esberrany)

La lliçó que cal que ens emportem d'aquestes notes sobre una breu experiència a l'arxiu de Casa Planas és força simple: ha arribat el moment de criticar el paradís! És a dir, no ens podem permetre ser ingenus; estem prou exposats a les imatges per llegir-les adequadament, i el mecanisme bàsic de construcció de la postal ens ho deixa just davant dels ulls. Obrim-los.

Podem i hem de detectar els estereotips que envolten l'acaparadora abundància d'imatges turístiques amb què ens bombardegen de tant en tant. Podem i hem de llegir les imatges amb la seva gramàtica bàsica: capes, seqüències, juxtaposició d'elements, colors i llum.

Això s'hauria d'ensenyar a l'escola, a primària.

En un nivell molt més ampli, l'experiència a Casa Planas és un estímul per indagar en com imaginem, mostrem, retransmetem i construïm el Somni turístic, abans i ara, i, en conseqüència, en com ho vivim: des de la postal somiada d'una platja romàntica fins a la posta de sol més *instagramejable* i dramàtica en un penya-segat, el camí no ens queda tan lluny. Els mitjans són diferents, però l'objectiu és el mateix: atraure turistes, guanyar diners; repetir. L'estratègia és crear una necessitat i fer que el Somni sigui assolible.

El pas següent és una necessitat urgent d'autoreflexió sobre el nostre propi sentit de l'oci, el descobriment i el viatge, i les nostres accions al respecte: cal que revisem les eines de màrqueting (incloent-hi la fotografia i la representació en les seves formes més contemporànies i madures) que venen sense ànima ni respecte i que contribueixen al (des)encantament de les destinacions més desitjades del nostre planeta.

Però aquesta és una altra història. Continuarà.

Arianna Rinaldo